

V R T E C .

Časopis s podobami za slovensko mladino s prilogo „Angelček“.

Štev. 12.

V Ljubljani, dne 1. decembra 1913.

Leto 43.

Sveta noč.

Sveta noč, na lahkih krilih
prišla si čez gaj in log,
da nam praviš v glasih milih,
kako nas je ljubil Bog!

Sveta noč, tvoja čaroba
spremljaj v leto nas novó,
naj od nas izgine zloba,
služimo Bogú zvestó.

Sveta noč, svetloba tvoja
naj posije v srce vsem,
ki pot greha, nepokoja
hodijo na svetu tem.

Sveta noč, daj vsem dospeti
enkrat v rajski Kanaán,
pa božičnice zapeti
tamkaj, spev vesel, svečan!

Janko Leban.

Jaz pa ostal sem ...

Ptičke zletele
tja so na jug;
tam jih je čakal
solnček, njih drug ...

Jaz pa ostal sem
sam, tako sam!
Rad bi za ptički —
poti ne znam!

Žalostno, tožno
zdaj je pri nas;
vlada nam zima,
vlada nam mraz!

Bogumił Gorenjko.

Korist dobre knjige.

Pripoveduje Janko Leban.

gra je otrokom pravo veselje! To je vedel Radovan, sinek brdkega in poštenega meščana. Tudi on se je često veselil s svojimi tovariši ob različnih igrah. A nad vse rad se je igral — vojake. Ej, ko si je pripel torbico za patrone, opasal si sabljo in zadel puško na ramo, pa bi ga gledali, kako je moško korakal po sobi! Bil je Radovan tak, kakor ga opisujem v pesmi:

Čvrst vojak in pa srčan
dični naš je Radovan!
Prav junaški s puško v roki,
s svetlo sabljico ob bokih,
hodi kakor general —
to zares vojak je zal!

Nekega dne je priredil sosedov Mirko, najljubši Radovanov prijatelj, veselico: streljanje v tarčo! Vsi povabljeni otroci naj bi prišli v vojaški opravi na Mirkov vrt »streljat v tarčo«. Seveda je bil povabljen tudi Radovan in obljubil je tudi, da pride ob določeni uri prav gotovo.

Popolnoma vojaški opravljen je že korakal po svoji sobi. Že je hotel oditi k Mirku, ko se odpro vrata. Vstopil je Radovanov oče s knjigo v roki.

»Ljubi Radovan,« je resno izpregovoril oče, »ti pa zanemarijaš to knjigo, ki sem ti jo daroval na tvoj rojstni dan! Saj se mi menda nočeš kazati nehvaležnega, kaj? Tu imaš knjigo! Pridno jo prebiraj! Šele, ko mi boš znal iz nje nagladko povedati kako povestico ali kaj drugega, se boš smel iti igrati k Mirku.

Hencajte, to so bile neprijetne besede za Radovana. Posebno še, ker se je bližala ura, ko bi bil moral že biti na Mirkovem vrtu! Žalosten je po očetovem odhodu odpasal sabljo in porinil v kot puško in torbico za patrone. Potem se je pa naslonil na stol, povesil oči ter jel modrovati: »Zdaj naj pa zopet čitam! In prav zdaj, ko bi se tako rad igral! Pes poberi to knjigo! Ko mi jo je pred štirimi tedni daroval oče, mi je rekel: »Vzemi to knjigo, prebiraj jo, morebiti ti bo celo v srečo!« Kakor se zdi, mi je pa ta knjiga le v nesrečo! Toda ne pomaga nič! Oče se ne šali! Moram slušati, če mi je ljubo ali ne! Pa, da bi le bilo v knjigi vsaj kaj smešnega; toda vse je v njej tako resno! In zdi se mi, kakor bi gledal iz vsake vrstice resni obraz našega učitelja!

Po takem premišljevanju odpre Radovan knjigo in jo začne prelistovati. Najde v njej tudi nekaj življenjepisov slavnih mož. Večkrat prečita prvi življenjepis, tako da ga zna že skoro napamet. Nato pa stopi k očetu v drugo sobo ter mu nagladko pove življenjepis. Oče je bil tega zelo vesel. »No, zdaj pa že lahko greš k Mirku, pa se pošteno zabavaj! Veruj mi, knjiga ti bo slajšala današnji dan!« In res: Radovan je bil ta dan tako dobre volje, kakor še nikoli prej. Še enkrat tako ljubo mu je bilo danes bivanje med tovariši . . .

Ko se je vrnil zvečer domov, so bili nekateri prijatelji pri očetu. Poklicali so Radovana, pa je moral še enkrat ponoviti tisti življenjepis. Vsi moške so se veselili, ko so čuli kako lepo in gladko je znal Radovan govoriti. Oče pa je velel Radovanu, naj prinese svojo hranilno puščico, pa je spustil v njo krono. »Ej, ej! Knjiža vendar ni tako slaba,« si je mislil Radovan, posebno, ko je videl, da so tudi očetovi gostje vrgli v puščico nekaj cvenka . . .

Nekaj dni potem pa je v šoli vprašal gospod učitelj: »Kdo mi zna povedati kak sestavek gladko brez pogreška?«

»Jaz, jaz!« se oglasi Radovan in takoj začne pripovedovati povest, ki se jo je naučil iz knjige, darovane mu od očeta.

»To je bilo izvrstno!« opomni gospod učitelj. »Dokazal si, kako si priden. Odkazati ti hočem častno mesto, postavi ti za »dekuriona«, posebno še zato, ker se vselej lepo vedeš. Sedi le-sem v to klop, na prvo, častno mesto!«

Mladi čitatelji gotovo ne veste, kaj je to dekurión ali dekúrij. Vidite, v starem Rimu so predstojnika ene dekurije, t. j. enega oddelka desetih mož, imenovali dekurióna. Nekako tako je bilo tudi v nekdanji šoli. Učenec, ki je sedel v klopi na prvem mestu na desno, se je imenoval dekurión. Bil je nekak nadzornik drugih otrok iste klopi. Seveda so bili za dekurióne izvoljeni le najboljši učenci.

Lahko si mislite, dragi moji, kako je bil Radovan vesel, ko je bil povišan za dekurióna! Kar žarel je v lice in oči so se mu svetile.

Poslej pa mu je postala knjiža nad vse ljuba. S knjižo v roki je vstajal in s knjižo v roki je legal spat. Včasih so morale čaka, puška in sablja dolgo čakati, da jih je Radovan zopet vzel v roke.

Verujte mi: Gotova je resnica, da Bog čudovito blagoslovi pridnega človeka! Tudi z Radovanom je bilo tako! Ker je veliko čital, se je množil zaklad njegovih vednosti vedno bolj. Posebno se je odlikoval v zgodovini in je postal sčasoma — učen mož. Povzdigoval se je od časti do časti. Če so ga kdaj vprašali, kako je bilo mogoče, da se je dvignil tako visoko, potem je stopil k omari za knjige, pa vzel iz nje drobno knjižico in rekel: »Glejte, tej knjižici se imam zahvaliti za srečo v svojem življenju! Moj blagopokojni oče mi je daroval to knjižico ter mi voščil, naj bi imel srečo z njo. In zgodilo se je, kakor je rekel! Knjižica mi je bila angel, ki me je vodil k dobremu!«

Dragi, mladi čitatelj! Če ti naroči gospod učitelj ali oče, da čitaj kako knjižo in se uči iz nje, stori to rad! Najsi se ti morebiti v prvem hipu ne ljubi čitati, misli le vedno na to, da ti knjiža lahko postane vir prave sreče!

Odhod na jug.

Oblaki so šli nizko nad dolino in čez vso deželo je šla pritajena žalost. Gora pa je rdela od cvetoče rese, in pokošeni travniki od podleskov. Deževalo je že dolgo pomalem.

Krka je bila narastla, se razlila čez travnike in stvorila široko jezero. Postal sem ob kraju in gledal lastavice, ki jih je vse mrgolelo prav nizko nad umazano vodo. O, in koliko jih je šele bilo, ko je priletela nad gladino tista dolga živa brzovjavna žica, ki je prej držala od droga do droga, in so v daljših in krajših vijugah zakrožile nad vodo.

Zaščevrljale so žalostno, pa zopet utihnile. V prvem hipu se mi je zdelo, kakor da obletavajo vse v ožjih in širših krogih isto mesto. Morda jim je tam utonila tovarišica in bi ji rade pomagale, ali pa le žalujejo za njo? Tesneje mi je postajalo pri srcu. — Morda pa ne! Na odhod se morajo pripraviti. Stare so že bile; vedo, kako je: dolga je pot, pot visoko nad morjem — mogoče ne dobe nočindan prostora, da počinejo. Treba velike moči. A te drobne stvarce, kje naj bo v njihovih mehkih telescih toliko moči? Moč naj izpopolni vaja. Da, vadijo se za pot. To je borba za kruh, za življenje! — Ni mi bilo lažje pri srcu: mogoče še težje!

Ta voda, res, ravno prav, da se je razlila Krka. Male lastavičke še niso videle večje vode kakor vaški potok pa majhno Krkico. In če pridejo do morja, morda se ustrašijo in popadajo več od straha kakor od onemoglosti precej pri kraju in utonijo . . . Dobro! Vadijo naj se tu na tej vodi prenašati srepost vode, morja in vztrajnosti nad njim.

Toda pot je dolga. Utrudi te, in kdor je truden, je lačen in žejen. A veliko hujše je trpeti žejo nego glad. — Saj letiš, pa ugási žejo! Da, ugási! Kaj misliš, da je na vsak seženj prodek, da se vležeš nanj in se napiješ? Pa, ali bodo druge čakale? Če se pa zamotiš in ostaneš, ne dohitiš drugih več! Treba se torej privaditi, da moreš piti leté. Sedaj sem si šele znal pojasniti nizki polet lastavic: čez celo gladino so preletele, tik ob vodici in zdajpazdaj obrnile drobne glavice, pomočile tanke kljunčke in zaščevrljale zadovoljno: »Pojde, pojde!«

Seveda tam zadaj v oni stari veliki vrbi so bili znani zabavljaji — vrabci. Vsak je čepel lepo pod streho na tanki vejici in kričal na vse pretege in se norčeval in zabavljal lastavkam: »Hi, hi, hi! Kdo vas pa sili iti? Pa ostanite tu! Kaj pa, če vse poginete na potu in se ne vrne ni ena . . . Hi, hi!« Seveda, lahkokruhi niso pomislili: vrba, ki so vedrili na njej, je že rumenela; na polju je bilo že pospravljeno in je samo še povrtnina čakala in ajda delala zrnje. Da, ajda je delala zrnje, in kratkovidci so v svoji omejeni pameti prav dobro izračunali, da je bo do pomladi ravno prav. Seveda ni bilo med njimi nobenega tako učnega, da bi bil spoznal, kje so se ušтели. Tam namreč, da bo čez par tednov ajda že v predalih v kaščah zaprta! O kako radi bi se tedaj tudi oni tako vadili, da bi preleteli to pusto krajino, prazno kakor njihovi želodčki, pa ne bodo mogli: kdo jim bo pa kazal pot? Kdo je pa bil med njimi že na jugu? Seveda, če je

človek v izobilju, pozabi, da je bil kdaj v pomanjkanju. Če pa pride zopet v pomanjkanje, je pa lačen, kot bi ne bil še nikoli v izobilju!

A ko se vrnejo pomladi lastavke in jim vrabci povedo, kako skopo so živeli pozimi, gotovo se jim tedaj lastavke posmejejo: »Da, premeteni ste, vrabci. Računati pa le ne znate!«

Cvetko Gorjančev.

O Božiču.

Češko spisal Václav Kosmák. Preložil Jožef Gruden.

Na zemljo je naprašilo nekoliko snega. Mračilo se je, in nad zapadom je stal mladega meseca žolti, jasni srp kakor velikanski roglič. Po nebu so se podili malodane prozorni oblaki, kakor bi bili le dim ali megla; podili so se jadrno, kakor bi se jim mudilo kdovekam. Odkod neki plavajo — in kam? In čemu tako hité? Mladi prijateljčki, kdo to ve?

Močan veter je vršel, plesal s snegom po polju; a v drevju po vrteh in ob cesti je tako šumelo, kakor da teče v bližini reka. Kaj pa šele v gozdu? Tam je pa šumelo, žvižgalo, vršelo, da je bilo strah poslušati. Visoke breze in bori so se pripogibali v vetru, in kjer je bil kakšen ptiček — pozimi jih tako ni mnogo — poiskal si je hitro zavetje, veve-ricice so se držale trdno z malimi krempljci tenkih vej v vršičkih in se gugale, srne so si pa poiskale zatišja; a v gostem smrečju sta se skrila dva splašena zajca.

»Bratec, huda nama prede!« je dejal starejši izkušeni zajec. »Toliko da sva utekla kroglam, že se vali sneg na naju. Vso ozimino bo zapal, glad naju bo moril.«

»E, saj je dosti grmčkov in drevesc v gozdu,« je menil mlajši, še neizkušeni; »naj zamete, kolikor hoče, živeža bo dovolj.«

»Dragi moj!« je pripomnil starejši zajec, »od lubja se ni še odebelil noben zajec. Ti božični prazniki so za nas zajce najbolj žalostni. O Veliki noči že poganja sladka trava in cvete že semtertja kakšna medena cvetica, o Duhovem je vsega v izobilju, tedaj ne maramo zajci za drugo kakor za sladko deteljo ali pšenična kolenca; o Vnebohodu zahajamo najrajši v zelnik — a o Božiču smo siromaki, da se smili Bogu. Posteljo v snegu — pa za pod zob nič razen lubja: to je, bratec, bedno življenje!«

»E, kakor je bilo, tako bode!« se je tolažil mlajši zajec.

»Ti si lahko mišljen, ker si neizkušen in nočeš verjeti starejšim, dokler se ne prepričaš sam. Pa pustiva to! Pozno je že; zakoplji se — kar se da — globoko v mah, pa lepo zaspi!«

»Lahko noč!« je zastrigel mlajši z ušesi.

»Lahko noč!« je odzdravil starejši.

A toliko, da sta zamižala, že so ju predramili težki koraki iz prvega sladkega spanja. Prihajala sta dva moža s sekirama.

»Zdaj bo po naju!« je zašepetal prvi, starejši zajec.

»Beživa,« je svetoval mlajši.

In »cop, cop, cop!« sta jo ubrala iz gošče iskat si mirnejšega prenočišča.

V revni koči je toplo in tiho. Mati sedi za pečjo in lupi krompir za večerjo, ded pa poka tobak iz vivčka in obrezuje z rezilnikom bela jelova polena za podstavek. V zibki leži in spi deček, a deklica, štiri-letna Cilka, stoji na stolčku in gleda z velikimi očmi zdaj na mamico, zdaj na dedka.

V majhni nizki stanici je tiho, le ura enakomerno tiktaka, iveri lete po tleh, in dete v zibki si zdajpazdaj globlje oddahne.

»Mamica, kaj pride že jutri Jezušček?« vpraša Cilka.

»Jutri, jutri, zlata moja!«

»Ali mi kaj prinese?«

»Zdaj še ne vem, ljuba moja; kakor boš pridna.«

»Cilka je pridna, pridna, in Jezušček ji prinese gotovo kaj lepega!« reče ded.

Deklica se zagleda v deda in šepeta vsa srečna: »Ko bi mi prinesel tako lepo punčko, kakršno ima Matijčkova Angela!«

»Bogca prosi, da ti prinese Jezušček punčko,« napominja mati deklico.

»Ne, za take reči se ne moli,« ji brž seže ded v besedo. »Jezušček ti bo že prinesel punčko, ker si pridna!« V srcu pa pristavi: Kaj bi tisto, saj sta šla vendar krast, in iz tega, kar bosta nakradla, nakupita potem — — — Nedolžno dete ne sme moliti, da bi se tatvina posrečila.

»Pa naj odmoli večerno molitev in gre spat!« reče mati, »pozno je že!«

Cilka odmoli večerno molitev in skoro nato že zaspí v sladko spanje.

Pozno v noč sta prikoračila dva moža pred kočó s polnim vozičkom smrečic. Bila sta to Cilkin oče in stric.

Ko pa stopita v hišo, ju vpraša ded: »Je vaju kdo videl?«

»Nihče. — Kje je večerja?«

»Sedita, takoj prinesem na mizo.«

Ko povečerjata, znosita mlade smrečice v hišo, nataknetá vsako v lesen podstavek pa ležeta k počitku.

»Da bi le ne zaspali!« v skrbeh izpregovori žena.

»Ne bojte se,« meni ded, »jaz ne zaspim, pokličem vaju. Kdaj pa?«

»Ob štirih.«

»Dobro. Le pojdita v miru počivat!«

V dragoceno opremljeni sobi, kar se da razsvetljeni sobi je napol sedela, napol ležala bogata gospa na divanu. Kratkočasila se je s sinkom; stal je poleg nje in ji naslanjal kodrasto glavico v naročje. Stara hišna je sedela pri peči.

»Veš, Artur, da pride jutri Jezušček?« ga je vprašala mati in mu gladila dolge, svetle kodre.

»Vem, vem. Marijana mi je povedala.«

»Ali bi rad, da ti kaj prinese?«

»Seveda bi.«

»No, kaj pa? Velik boben?«

»Ne.«

»Morda puško?«

»Ne, saj jo že imam.«

»Top bi rad imel, kakor topničarji?«

»Ne, saj veste, da ga imam!« Pa se je začel deček nestrpno kremžiti.

»No, no!« ga je tolažila mati, »nič ne maraj! Jezušček ti prinese prav kaj krasnega.

»Veste kaj, gospa?« se je oglasila hišna.

»Kaj?«

»Jaz vem, kaj kupite Arturju.«

»Bog ve, kakšno si si spet izmislila?«

»Ne povem! Dajte mi dve kroni, pa boste videli, da mu napravim več veselja kakor vsi drugi.«

»Prav radovedna sem! Na dve kroni, jutri bomo pa videli, kaj lepega kupiš Arturju.«

* * *

Sveti večer je. Pri bogati gospe stoji v veliki dvorani visoko božično drevesce — kupili so ga davi od očeta naše Cilke. Na tem drevescu kar mrgoli lučic, in veje se šibe pod raznovrstnimi igrači, sadjem in sladčicami. Gospa ima dela čez glavo, da ga okraši.

»No, kaj si pa kupila, Marijana?« vpraša gospa hišno.

»Te-le jaslice!« odgovori Marijana in položi pod božično drevesce desko, na kateri je stal hlev z Jezuščkom v jasliah, z devico Marijo in svetim Jožefom; pred hlevom so se pasle ovčice in klečali pastirji. Nad hlevom se je pa dvigal angel, a tam zadaj na gorah je bilo videti veliko mesto.

»Tako neumnost!« zaviha gospa nos, »še ne pogleda je naš Artur; boš videla!«

Ko pa je bilo drevesce popolnoma urejeno, pozvončka gospa s srebrnim zvončkom, vrata se odpro nastežaj, in Artur priteče v sobo. Za njim stopa visok gospod.

Deček je naglo motril zdaj blesteče drevesce, zdaj sijajne igrače, kar naenkrat pa vzklikne: »Jojmene, to je lepo;« in stegne roke po jasliah.

»Ali ti je kaj všeč?« se čudom začudi mati.

»O všeč, všeč, tukaj je Jezušček!« vriskne deček in se raduje pozno v noč ob jasliah.

* * *

O mili, zlati moji otroci, prosite ateja in mamico, naj vam kupijo namesto božičnega drevesca rajši jaslice. Glejte, ko bi bila ona bogata gospa kupila samo jaslice brez smrečice, bi ne bil Cilkin oče kradel v gozdu; Cilka bi smela moliti, da bi ji prinesel Jezušček kaj lepega, in zajčka bi bila lepo v miru počivala v smrečicah in bi bila sladko spavala.

Kako bi bilo to lepo!

Težka pa sladka dolžnost.

Današnja slika me spomni pretresljivega dogodka iz tirolskih hribov, ki sem ga nedavno čital v nekem časniku. Dotični gospod ga je sam pripovedoval nekako tako-le:

Minilo je že dvanajst let, ko sem bil kaplan v M. Ta župnija je bila jako obširna. Večkrat sem moral iti z Bogom po dve do štiri ure. Pa z veseljem sem to storil iz ljubezni do Boga in do bližnjega. Kakih pet ur od nas, gori v visokih planinah, pa je vas, ki je bila takrat že četrto leta brez duhovnika. Zaradi pomanjkanja duhovnikov ni mogel škof nikogar poslati. In tako se je, žal, semtertja pripetilo, da je kdo umrl brez svetih zakramentov. Seveda, kadar so sporočili, sva rada šla prevedovat ali jaz, ali pa gospod župnik.

Ko je pa prišla huda zima, tedaj je bila planinska vas odtrgana od dolinskega sveta. Po več tednov ni nihče prišel v dolino; vsakdo se je moral bati, da bi mu v vihri in snežnem metežu moči ne opešale in bi moral kar na poti umreti. Vsa pota in vse steze so bile zasnežene. Če je bila pa že pot v dolino tako zaprta, je bilo iz doline navzgor še dokaj težavneje priti.

Zgodilo se pa je, da je gori v planinski samoti neka uboga mamica hudo obolela. Domači in znanci, ki so jo prihajali obiskat, so vsak dan pričakovali, da sklene. Bolnica se je zelo slabo počutila, pa je prenašala svoje trpljenje krotko, vsa vdana v božjo voljo. Le ta misel, da bi se morala s sveta ločiti brez svete popotnice, je povzročala njenemu srcu neizmerno veliko bridkost. To veliko skrb in srčno hrepenenje po ljubem Zveličarju je milo potožila vsakemu obiskovalcu in nešteto krat se je ozrla proti podobi Matere božje in zaupno molila iz dna svoje duše: »O Marija, pomočnica umirajočih, ti moja tolažba in moje upanje, pomagaj, o pomagaj mi v moji skrajni sili. Nikar ne pripusti, da bi se morala tvoja uboga služabnica, ki te je v življenju tolikrat prosila pomoči in milosti, morala zdaj ločiti s sveta, ne da bi ji mašnik stal ob strani, in bi vredno prejela svojega ljubega Zveličarja!« Slabosti so bile od dne do dne čezdalje večje. Ljudje so se že čudili, da more še živeti in so rekli: Ne more umreti in ne bode umrla, če se ne izpolni njeno kopnenje.

Tedaj pa, bilo je v sredi januarja, sklenejo trije junaški možje, da bodo vkljub neugodnemu vremenu in velikim zametom pregazili do naše

Obhajilo pozimi.

vasi in bolnici preskrbeli duhovnika. In res, prišli so neki večer že precej pozno v naše župnišče in brž natanko razložili, kaj jih je privedlo v tako slabem vremenu. Moj župnik je bil takoj pripravljen, da pojde precej zjutraj previdet bolnico. Ker je bil pa že precej v letih, sem ga prosil, naj grem jaz mesto njega. Slednjič se blagi gospod vda moji prošnji.

Zjutraj ob šestih odrinemo. Kmalu izgine domača vas za nami in pot se zavije v gorovje. Ker je hudo snežilo ponoči, je bila včerajšnja gaz zopet zasnežena in treba si je bilo nanovo delati gaz stopinjo za stopinjo. Krepko so stopali možje spredaj; vrlo dobro so se držali ob takih, naravnost neverjetnih težkočah. Kolikorkrat smo se morali ustaviti, da si nekoliko oddahnemo in opomoremo, so moji pridni spremljevalci poklekli in ponižno molili ljubega Zveličarja v presvetem Zakramentu. Potem smo zopet nadaljevali; pot je bila čezdalje bolj strma in naša utrujenost že opasna, tedaj — bilo je že pol enajstih — zagledamo vaški zvonik. O, koliko veselje zame in za moje vrle spremljevalce! Toda, še večje veselje me je čakalo.

Nekako dobre pol ure pred vasjo zagledamo blizu sto vaščanov, ki so nam prišli naproti v prazniški obleki. Ti dobri ljudje so bili nastavili opazovalce, da bi jim naznanili naš prihod. Solze so mi stopile v oči, ko so možje, ženske in otroci, večinoma s prižganimi svečami v rokah, poklekli in z veliko ponižnostjo in spoštljivostjo počastili Zveličarja v presvetem Zakramentu. Globoko ginjeni so sprejeli sveti blagoslov in v glasni molitvi so se pridruževali čezdalje večjemu izprevodu. Gotovo je bil ljubi Bog vesel te prisrčne pobožnosti teh vrlih vaščanov. Nikoli v svojem življenju še nisem bil priča tako globoko verskega mišljenja.

Ko smo prišli v vas, me takoj vedejo v hišo, kjer je ležala bolnica. Njena sobica je bila jako snažna in svečanostno očejena. Z veliko pobožnostjo je bolnica opravila sveto izpoved in prejela sveto popotnico; kakor zamaknjena je ležala in nepremično gledala na podobo Matere božje, saj je pač sama najbolj čutila, da ji je ljubi Bog na priprošnjo Matere božje čudežno naklonil to milost. Ljudje so bili zelo ginjeni; glasno so zahvaljevali Boga in nebeško Kraljico ter zatrjevali, da se je tukaj zgodil čudež. Nato se je dobro ljudstvo zbralo v cerkvi, kjer smo še skupno opravili kratko molitev. Potem pa sem šel v župnišče, da bi si nekoliko odpočil, ker sem bil zelo utrujen; sklenil sem šele drugo jutro se povrniti domov.

Kmalu po dveh popoldne vstopijo trije možje in me nujno prosijo, da bi izpovedal nje in še druge vaščane. Seveda jim rad ustrezem. Zopet grem v cerkev ter ostanem v izpovednici do osme ure zvečer. Vse popoldne so prihajali ljudje v cerkev. Po cerkveniku sem sporočil, da bom drugo jutro ob sedmih maševal. Že ob petih zjutraj sem videl nekatere, ki so z lučjo prihajali proti cerkvi, in kmalu je bilo v cerkvi vse razsvetljeno in od šestih dalje so ob spremljevanju orgel prepevali pesmi

v slavo Matere božje. Med sveto mašo je bila vsa občina na kolenih v veliki pobožnosti in vselej, ko sem se obrnil s pozdravom »Dominus vobiscum«, sem videl, kako se je staro in mlado topilo v solzah veselja. Nikdar, nikdar v življenju mi ne izgiče iz spomina ta dogodek. Po sv. maši so prejeli verniki, ki so bili opravili izpoved, sveto obhajilo.

Približal se je čas ločitve. Ko stopim iz cerkve, me spoštljivo pozdravlja hvaležno ljudstvo in obstopijo me možje s solzami v očeh in prosijo: »Oh, ostanite, častiti gospod, ostanite pri nas! Sami pojdemo k škofu in bomo prosili za Vas!« Seveda sem jim, dasi s težkim srcem, odgovarjal, da ne morem in ne smem ostati, ker me sveta dolžnost kliče v domačo župnijo. Še sem se razgovarjal s temi dobrimi ljudmi in jih zahvaljeval za prisrčni sprejem, — kar se oglasi zvon v zvoniku in oznani, da se je dobra žena, ki je bila previdena prejšnji dan, preselila v večnost. In tako je bil njen mirni odhod tudi v srečo in blagoslov vsej občini.

Ob devetih grem še enkrat v cerkev in zahvalim ljubega Boga za veliko milost, ki jo je izkazal planinskim prebivalcem pa tudi meni, ter vzamem s seboj presv. Rešnje Telo. Kako veliko je bilo zopet moje veselje, ko, stopivši iz cerkve, zagledam skoro vso občino zbrano, s prižganimi svečami, da počaste in slovesno spremijo ljubega Jezusa pri odhodu. Glasno pevaje se pomika izprevod do meje. Poleg križa na meji pa vsi pokleknejo in — glasno ihteč in jokaje — prejmejo še enkrat blagoslov z Najsvetejšim. Dolgo še gledajo za nami; možje pa, ki so mi prejšnji dan delali gazo, molijo zopet pred menoj sveti rožni venec, in sicer danes glasno. V štirih urah smo izvršili težavno potovanje in možje so me spremili do župnijske cerkve.

Težka je večkrat duhovnikova naloga, pa se mu tudi čestokrat poplačuje z obilno tolažbo in radostjo.

Zacingljali so kraguljčki . . .

Zacingljali so kraguljčki
v mrzlo, zimsko noč,
pesem sveta v temi vstala
in je šla prek gozdov, polja
tja do gorskih koč.

»Slava Bogu« v kočah tihih
pesem je odmevala
v tisoč srcih, dušah vernih,
je svetloba sevala
na obrazih rajskomirnih

in ob misli na Boga,
na Boga-človeka,
ki nocoj se je rodil,
da bi blagoslov in srečo
na človeštvo vse razlil.

Zacingljali so kraguljčki
veter rezek je zavel.
Jaz pa sem v tujini mrzli —
kot da sem doma pri svojih —
»Slava Bogu« pel . . .

Gnjevoš.

Dvojni spomini.

Teško je stopal Tonček navzgor po kameniti cesti. Srce mu je bilo močno in v grlu ga je stiskalo nekaj, kakor da ga hoče zadušiti. Zasopel je zdajpazdaj globoko in žalosten vzdih se mu je izvil iz prsi. Noge so mu bile utrujene in glavo je povešal, da si le težko opazil pod revnim klobučkom blede obličje in objokane oči.

Dospel je vrh grička. Majhna ravan se je razprostirala pred njim in na levi strani se je svetilo izza zelenih kostanjev belo zidovje. Tonček je stopal počasi in umerjenih korakov. Čim bliže je prihajal farnemu pokopališču, tem težje so bile njegove stopinje. Že je dospel do velikih železnih vrat, ki odpirajo in zapirajo pot v mirodvor, in nad vrati se mu je že zablestel naproti velik napis z zlatimi črkami: »Njiva božja žetve čaka.« Komaj, komaj, da je prestopil Tonček nekaj stopnic in krenil v desno za zvonikom. Tam v kotu med visokimi cipresami, tam se je ustavil. Noge ga skoro niso hotele več držati. Pokleknil je in milo zaihtel . . .

Debele solze so padale na svežo prst, pod katero je spavala že nekaj dni Tončkova dobra mati. Oj, kaj je vedel Tonček, kaj je mati, dokler je bila še živa! Ljubil jo je sicer in prav rad ubogal, toda živel je po otročje brezskrbno in često se je zgodilo tudi, da ga je morala mama malo pokarati. Seveda je bilo Tončku tisti trenotek hudo, saj ni imel hudobnega srca in navadno je skesano obljubil, da se poboljša, kar je ponajveč tudi storil. A danes! Ko bi vedel, da mu mama umrje, bi je ne bil pač nikoli razžalil. Pazil bi bil in izkušal čitati njene želje na njenem obrazu. Dà, človek navadno prepozno spozna, kaj ima, ako ima še živo mamico! Šele po njeni smrti se mu navadno odpro oči, in tedaj šele ve prav ceniti skrbno mater in tembolj bridko občuti njeno izgubo.

Nekega dne je mati Tončku nenadoma zbolela. Prehladila se je nekje ob hudem nalivu in je legla. Tončku je bilo hudo pri srcu, a pomagati ni mogel. Presedel je cele ure ob materini postelji, ji po možnosti stregel in ji storil na migljaj vse. Toda zdravja ljubi mamici ni mogel vrniti. In tako se je zgodilo, da ne vidi več njenega ljubeznivega obličja, in da počiva njegova mamica pod trdo ruševino . . .

Še niže dol se je sklonil Tonček in objel z ročicama svežo materino gomilo. Srce mu je krvavelo v brezmejni žalosti in pritisnil je vroče čelo na mrzlo prst. Tako je slonel sklonjen nekaj trenotkov in ni zapazil, kako je stopila iz cerkve visoka, črno oblečena gospa in krenila tihih korakov proti njemu, dokler se ni ustavila tik za njegovim hrbtom. Gledala je nekaj časa jokajočega dečka popolnoma mirno. Nato si je pa otrnila z belim robcem dvoje svetlih solz, ki sta ji spolzeli navzdol po ljubeznivem obličju, pa prišla Tončka rahlo za ramo in mu rekla:

»Zakaj jočeš, deček moj? Koga izmed tvojih dragih so pa zagreblili tukaj pod to gomilo? — Slutim sicer, da te je zadela najbridkejša izguba, toda nisem si svesta svoje domneve.« — Gospa je govorila z

milim glasom in je predramila dečka iz njegovega tužovanja. Tonček se je ozrl in iz početka malce prestrašil. Potegnil je z roko po čelu, si obrisal zasolzele oči, vstal in hotel nekaj izpregovoriti. Toda glas mu je zastal v grlu in zaplakal je še huje.

Gospa je prišla Tončka za roko in ga odpeljala počasi s pokopališča. Videlo se ji je na obrazu, da se ji smili v srce ubogi Tonček. Ta ji je sledil, ne da bi se obotavljal, in le pelagoma so se mu toliko ustavile solze, da je povedal tuji gospe svojo nesrečo. Gospa ga je tolažila, naj ne tužuje preveč, češ da bo ljubi Bog že poskrbel tudi zanj.

»Jaz ti hočem nadomestovati mamo,« je rekla visoka gospa in krenila s Tončkom po stranski poti proti bližnji graščini. Stopala sta nekaj časa med gostim drevjem, nato pa izginila skoz velika grajska vrata.

Nekaj let pozneje. — Gor proti farnemu pokopališču je hitel lahkih korakov vitek, čedno opravljen mladenič. Kakor stopinje brzonoge srne so bili urni njegovi koraki, in ni trajalo dolgo, ko je že stal v kotu pokopališča, naslonjen na visok, iz marmorja izklesan spomenik. Mladi čitatelji ste gotovo že uganili, kdo je ta zali mladenič. Iz malega Tončka je zrastel krepak in postaven Anton in je prihitel danes zopet po dolgih letih iz tujine na grob svoje nepozabne matere. Tiho sloni zdaj s klubukom v roki med cipresami. Njegovo oko zre mirno na s cveticami gosto porastlo gomilo in dvojni spomini se porajajo v njegovi duši.

Tukaj je slonel nekoč pred leti kot sirota in bridko je ihtel vsled težke izgube. Videl je takrat v mislih vse gorje, ki ga bo moral prestati na svetu, ne da bi slišal še kdaj tolažilni glas svoje mamice. Žalosti mu je bilo takrat polno srce in z žalostjo se spominja danes tistih trenutkov. — Toda takoj takrat mu je poslala umrla mati pomoč. Kako je že bilo? Da, duša se z veseljem spominja tistega dogodljaja! Kar naenkrat je stala pred njim njegova sedanja dobrotnica, prišla ga je za roko in odpeljala! Nadomestovala mu je v polni meri dobro mamico. Naklonila mu je skrbno vzgojo in temeljito izobrazbo. Ali naj morda še dvomi, da so to uspehi obilnih priprošenj njegove pokojne mamice? — Res, za žalostnimi pridejo veseli spomini!

Pomolil je še iskreno vrli mladenič, nato pa odhitel za pokopališčem proti belemu gradiču.

Na materin grob je sijalo solnce . . .

A. Š.

Sv. Nikolaj.

Prišel je v vas k nam —
veste, kdo?

Ej, sveti Nikolaj.
Prinesel nam je —
veste, kaj?

Ej, kdo bi znal vse to?

Za njim, za njim
rožljala sta
rogatca črna dva,
a mi molili smo lepo,
pa nista smela k nam.

Gnjevoš.

V žalosti in nesreči.

Mamica, ali bodo tudi mene zagreblji tako globoko v črno zemljo, kadar umrjem?»

Tiho in z glasom, polnim bolesti in dvoma, je vprašala bolna Mara mater in je uprla vanjo vprašajoče svoje oči, v katerih je bolj in bolj ugaševal ogenj življenja. Žalostno jo je pogledala mati, in srce se ji je krčilo v bolesti. Sama ni vedela, kaj naj odgovori ljubljenu otroku. Za hip se je obrnila v stran, da zakrije solze; a ko je zopet pogledala na posteljo, je videla Mara, da so solzorosne materine oči, in ljubeče jo je vprašala:

»Zakaj pa plakate, mamica? Saj Vas ne zapustim za vedno! Čakajte no — kako ste me že učili včasih? Ah — ne morem se več natančno spomniti. To pa vem, da ste mi pravili, da se bomo v nebesih vsi spet videli. Kaj ne veste več tega?»

Vedno bolj pretrgano je govorila Mara in naposled jo je posilil kašelj. Temnomodre žile so se ji prikazale na čelu, in ves obraz ji je podplula kri. V oči so ji stopile solze, in krog ust so se ji prikazale bele pene.

»Mara, Mārica,« je onemoglo zastokala mati, nevedoča, kako naj olajša hčerki bolečine.

Kašelj se je polegel, in Mara je omahnila nazaj na vzglavje. Oči je uprla v mater, in ustnice so se pregibale. A glasu ni bilo več mogoče čuti. Trudne mlade prsi so se dvigale sunkoma — in globok vzdihljaj in mlado življenje je bilo končano. Mati se je sklonila čez posteljo in je obupno ihtela...

»Škoda mladega življenja,« so govorili drugi dan ljudje.

»Pridna deklica je bila,«

»Kaj hočemo — božji sklepi so neumljivi!«

»Naj počiva v miru! Ona je prestala, nas pa še čaka!«

Tako so govorili ljudje, ki so prihajali kropit Kržanovo Marico, in vsakemu je bilo težko ob pogledu na to mrtvo deklico, ki je spala v limbarskobeli obleki na belem mrtvaškem odru, vsa nakičena z rožami, da je bila podobna angelu. Bogati črni lasje so ji obkrožali marmornobelo čelo, in okrog usten je bil razlit komaj viden usmev.

»Koliko let je bila že stara?»

»I, šestnajst. Ravno v najlepšem cvetju jo je Bog poklical k sebi.«

»Naj ji sveti luč nebeška!«

Tupatam je prišla v sobo tudi mati Kržanka. Sočutni pogledi so jo srečavali, pa jih ni videla in tudi tolažilnih besed ni slišala. V duši je nosila edino svojo bol, in pred očmi ji je vedno stala slika umrle hčerke. Šla je v čumnato, kjer se je zgrudila na stol in se vdala obupni žalosti. Jokala je in tarnala, in kdor jo je čul, se ni mogel zdržati solz. O, ti blaga, čista ljubezen materina!

»O moj Bog, moj Bog! Zakaj si mi vzel moj zaklad, mojo edinko, moje vse? Če bi mi bil vzel vse, kar imam: to ubogo kočo, zdravje, življenje — ah, vse — vse — samo, da bi bil pustil živeti njo! O moj Bog!« — — —

Košnja se je pričela. Vsak večer je odmevalo petje koscev in grabljic in vsepovsod je vladalo veselje in življenje. Le pri Kržanovih je bilo mirno, tiho, kakor izumrlo. Stara Kržanka je klečala po cele večere v ihtenju in v molitvi pred Križanim, medtem ko se je veselila Mara tam, odkoder ni vrnitve . . .

Neke nedelje je pa prišla k maši čudna ženska. Ravno med darovanjem je vstopila v cerkev: v črni obleki, z zavito glavo in s prižgano svečo v roki. Ljudje so se prestrašili. A ko so jo pogledali natančneje, so spoznali — Kržanko.

»Kržanka je znorela,« je šlo po vasi od ust do ust, in vsakdo je pomiloval ubogo mater, ki je preveč žalovala za umrlo hčerko.

Gnjevoš.

Deklamovanke.

10. Božična noč — sveta noč!

Noč bajna zemljo krije.
Na nebu zvezdic broj migljá,
čarobno luna sije,
potoček rahlo v dol šumljá.

Božična noč kraljuje
nad domom, poljem, čuj, nocoj!
Zato pa vse miruje,
povsodí vlada svet pokoj.

Le tam na skalni jasi
nocoj odmeva jek okrog.
Kdo pač miru ne dá si
nocoj, na sveto noč, o Bog!

Lopate glas se čuje,
ko bliža ravno se polnóč.
Kaj nočni tujec snuje,
ne straši te noči ga moč?

Sopeč, drhteč zasaja
orodje v zemljo, da zveni,
da kri mu v licih vstaja
in votlo v brezdu zabobni.

Raz čelo znoj obriše. —
»Globoko v zemlji res leži,
in veter ostro piše,
a čas po bliskovo beži.

O zlati, zakopani,
če vas nocoj kakó dobim,
ne bode letos lani:
potem lahko bogát živim.«

In dalje jeklo poje,
trdó razlega se čez plan,
zvon v dolu zvoke svoje
pošilja dalje čez ravan.

In tujec se zasmije:
»Ha, há, kaj meni Bog je mar?«
Močno vihar zaveje
in v zemlji zazveni denar.

Zdaj zvezda se utrne. —
Široko zazija prepad
in vanj se tujec zvrne,
ker šel nocoj je po zaklad.

M—č.

Listje in cvetje.

Modrost v pogovorih domačih in tujih.

Dišati.

Vsaka cvetica ne diši prijetno. (Ni vselej dobro, kar očesu ugaja.)

Po dišavi se spozna cvetica.

Ne diši povsod po kadilu. (Zastoj iščeš povsod prijetnosti. Ali tudi: Večkrat izostane zaželjena pohvala.)

Ni prijetno, kar preveč diši. (Povsod mora biti prava mera.)

Kar enemu diši, to drugemu smrdi. (Ljudje so si večkrat nasprotni v mišljenju in sodbah.)

Eki: Komur to diši, ta ni nahoden. (Če se kakšna reč težko opazi.)

To že diši po goljujfi. (Ni popolnoma pravično.)

Ta spis diši po svetilki (po olju). (Stal je veliko truda, je temeljito sestavljen.)

Mi že diši, kakšno pečenko pečeš.

Diši že po lopati (po grobni prsti). (Kmalu bo umrl.)

Diši po hlevu. (Je nizkega stanu.)

Kratkočasnici.

Na v a d a. »Veste že, da je bil vaš hlapec, preden je prišel k vam, za pisarja v mestu?«

— Gospodar: »Sem že opazil. Vselej, kadar preneha z delom, hoče vile zatakiniti za uho, ker mi'sli, da ima pero v roki.«

V tihi noči. Vinjen mladenič je kričal ponoči domov gredé: »Kje dom je moj?« — Razjarjen policaj ga pograbi, tolažeč: »Čakajte, to izveste takoj pri nas!«

Rešitev rebusa v št. 11.

V nadlogah je najboljše vdati se.

Prav so rešili: Punčuh Fran, učenec IV. razreda v Gor. Logatcu; komtesa Zenka Festetics, učenka V. razr., Banski dvor pri Vinici; Pestof Franc, učenec, Nabrežina; Kramar Fr., mizar v Mateni pri Igu; Anica Horvatova v Ljutomeru; Benedik Bogomila, učenka IV. razr. na Bledu; Pustišek Mihael, posestnik, Zdole-Kozje; Jošt Marica in Darinka, učenci mešč. šole, Jošt Radovan, petošolec v Celovcu; Voglič Hedvika v Cvenu; Jug Tezija, učenka V. razr. pri Sv. Ani na Krembergu.

Odgovor na šaljivo vprašanje v št. 11.

Bodi golorok, in ko se začne tovariš oblačiti, se obleci tudi ti.

Prav so odgovorili: Kramar Fr., mizar v Mateni pri Igu; Anica Horvatova v Ljutomeru; Benedik Bogomila, učenka IV. razr. na Bledu; Pustišek Mihael, posestnik, Zdole-Kozje; Jošt Marica in Darinka, učenci mešč. šole, Jošt Radovan, petošolec v Celovcu; Kocbek Pepa, učenka V. razr. pri Sv. Ani na Krembergu.

Vabilo na naročbo.

Cena „Vrtcu“ in „Angelčku“ je skupno 5 K 20 h; „Angelček“ posebej stane na leto 1 K 20 h. (Na 10 izvodov pod skupnim zavitkom se daje eden po vrhu.) Naročnina in vsi spisi, namenjeni „Vrtcu“ in „Angelčku“, naj se pošiljajo z naslovom: Anton Kržič, c. kr. profesor v Ljubljani ali Uredništvo „Vrtčevo“ (Pred škofijo št. 6).

V Katoliški Bukvarni se dobivajo tudi še poprejšnji letniki, in sicer: 1. „Vrtec“, 1906—1913, vezan po 4 K. — 2. „Angelček“ (razen I., II., IV., VIII. in IX.) vsi tečaji po 1 K vezani. — 3. P. Angelik Hribar. „Mladinski glasi“ I. zvezek po 26 h, II. in III. zvezek po 40 h. — 4. „Nedolžnim srcem“ po 1 K 20 h kart. in 1 K 35 h lično v platnu. — 5. „Iz raznih stanov“, po 25 h. — 6. „Obnovljeni vrtec“ I. zvezek vezan 3 K. — 7. „Osmero blagrov“ ali nauk o srečnem življenju broš. 1 K 60 h, vez. 2 K.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsakega meseca in stane s prilogo vred za vse leto 5-20 K, za pol leta 2-60 K. — Uredništvo in upravnništvo Pred škofijo št. 6 v Ljubljani.